

SALORA **Manager**

**DOS-
KÄSIKIRJA**

SALORA MANAGER KOTITIETOKONE

DOS-KÄSIKIRJA

JUURI KUN LUULIT LUKENEESI KAIKKI TIETOKONEEN KÄSIKIRJAT... ... TÄSSÄ ON YKSI LISÄÄ

Turhauttavaako? Sinähän haluat vain tehdä töitä tietokoneellasi, mutta mitä useampia laitteita ostat, sitä useampia ikävystyttäviä käsikirjoja sinun pitää lukea.

TÄMÄ ON PAHEMPI KUIN USEIMMAT

Useimmissa käsikirjoissa kerrotaan vain, miten osa liitetään tietokoneeseen ja sillä selvä. Tämä ei ole sellainen missään tapauksessa. Nyt sinun on opittava kokonainen joukko uusia käskyjä. Kaikkiaan 18. Ja jos et käytä näitä käskyjä täysin oikein, tiedostosi sotkeentuvat toivottomasti.

TOISAALTA...

Koska olet käyttänyt aika tukun rahaa ostaessasi levykeaseman, sinun kannattaa oppia käyttämään sitä. Jollet opettele näitä uusia komentoja, ei sinulla ole mitään iloa levykeasemastasi ja sen käytön suomista mahdollisuuksista.

Käännä siis sivua. Kuka tietää, mahdollisesti olet jo tutustunut useimpiin niistä käskyistä.

MANAGER - DOSIN KOMENTOLAUSEET

DOS tarkoittaa levykkeen käyttöjärjestelmää (Disk Operating System). Se on ohjelma, joka hoitaa puolestasi levykkeiden ylläpidon.

Sen avulla voit perustaa tiedostoja, tallettaa ne levykkeille ja sen jälkeen löydät ne levykkeeltä nopeasti sellaisina kuin talletit ne.

MANAGERIN DOSia on helppo käyttää. Sen käskyt laajentavat Microsoftin* BASICin tehokkaaksi levyke-BASICiksi.

Saadaksesi selville miten tämä kaikki tapahtuu, sinun on luettava kaikki seuraavat luvut! Toivottavasti luet ne järjestyksessä.

*Microsoft on Microsoft Inc:n rekisteröity tavaramerkki

SISÄLLYSLUETTELO

1. LYHYT KATSAUS LEVYKEASEMAN LIITTÄMISEEN

Osat, jotka tarvitaan	6
Miten liität ne	6
Miten liität toisen levykeaseman	6

2. LEVYKKEIDEN JA LEVYKEASEMAN KÄYTTÖ

Levykkeiden käsittely	8
Levykkeiden kirjoitussuojaus	8
IN USE -merkkivalo	8
Levykeaseman ovi	8

3. ONGELMIEN VÄLTÄMINEN

Vakavat asiat, joita voi sattua levykeasemille	10
Ikävät asiat, joita voi sattua levykkeille	10

4. NEUVOJA, JOILLA SÄÄSTÄT AIKAA JA RAHAA

Levykkeen molemman puolen käyttäminen	14
Varmuuskopio kaikesta	15

5. JÄRJESTELMÄN AUTOMAATTINEN KÄYNNISTÄMINEN

Mitä käynnistys tarkoittaa	18
Miksi automaattinen käynnistys on hieno asia	18

6. KOMENNOT, JOITA KÄYTÄT ENITEN

FORMAT/DIR/LOAD/RUN/SAVE	20
Toisen levykeaseman aktivointi	24

7. KOMENNOT, JOITA TARVITSET SILLOIN TÄLLÖIN

RENAME/UNSAVE/PROTECT/UNPROTECT	26

8. HARVOIN TARVITTAVAT KOMENNOT	
MSAVE/MLOAD/MRUN	32
9. MANAGER-DOSIN KÄYTTÖ BASIC-OHJELMASSA	38
10. DATATIEDOSTOT	
Peräkkäistiedostot	40
Suorasaantitiedostot	41
11. TIEDOSTOKÄSKYT	
CLOSE/OPEN/READ/WRITE	44
12. MUISTETTAVAA MANAGER-DOSIN KOMENNOISTA	
Mikä tekee mitäkin	50
13. LUETTELO MANAGER-DOSIN KOMENNOISTA	
Lyhyt kuvaus sekä sivunumero, jolta käsky löytyy	52

LUKU1

LYHYT KATSAUS LEVYKEASEMAN LIITTÄMISEEN

- OSAT, JOTKA TARVITSET
- MITEN LIITÄT NE
- MITEN LIITÄT TOISEN LEVYKEASEMAN

MIKSI TÄMÄ KATSAUS ON NIIN LYHYT

Salora Managerin Pikaopas selvittää tämän asian suurelta osin. Ainoa syy miksi katsot sen tästä oppaasta on se, että et viitsi katsoa sitä toisesta kirjasta. Tästä syystä kerromme vain perusasiat levykeaseman asennuksesta. Katso yksityiskohdat Salora Managerin Pikaoppaasta.

OSAT, JOTKA TARVITSET

Oletamme, että sinulla on valmiina Salora Manager -tietokone sekä joko monitori tai televisio. Lisäksi tarvittavat seuraavat osat:

- SALORA FD100A -levykeasema
- SALORA DI100A -levykeaseman ohjain
- Muutama 5,25" tyhjä levyke

MITEN LIITÄT NE

1. KATKAISE VIRTAA KAIKISTA LAITTEISTA, tietokoneesta, monitorista ja jopa kirjoittimesta, jos sinulla on sellainen.
2. LIITÄ LEVYKEASEMAN OHJAIN JÄRJESTELMÄN "BUS"-LIITTIMEEN, joka sijaitsee Manager-tietokoneesi takapaneelissa.
3. LIITÄ LEVYKEASEMA "DRIVE 1"-LIITTIMEEN, joka sijaitsee levykeaseman ohjaimessa.
4. ASETA MANAGER-DOS -LEVYKE LEVYKEASEMAAN. Aseta levyke siten, että etiketti on yläpuolella. Sen jälkeen käännä levykeaseman suljinvipua, kunnes se osoittaa suoraan alas.
5. KYTKE VIRTAA MONITORIIN JA SITTEN TIETOKONEESEEN.

Kun kytket virran tietokoneeseen, pitäisi levykeaseman etupaneelissa olevan punaisen merkkilampun syttyä. Sisältä kuuluu vain heikkoa suhinaa. Älä välitä siitä. Se on vain levykeaseman luku-/kirjoituspää, joka laskeutuu levykkeelle keräämään tietoa. Tämän jälkeen punainen valo sammuu ja television kuvaruudulla näkyy kursori.

MITEN LIITÄT TOISEN LEVYKEASEMAN

Lisätäksesi toisen levykeaseman sinun tarvitsee vain liittää se levykeaseman ohjaimessa olevaan "DRIVE 2"-liittimeen. Se on niin helppoa.

LUKU 2

LEVYKKEIDEN JA LEVYKEASEMAN KÄYTTÖ

- LEVYKKEIDEN KÄSITTELY
- LEVYKKEIDEN KIRJOITUSSUOJAUS
- IN USE-MERKKIVALO
- LEVYKEASEMAN OVI

LEVYKKEIDEN KÄSITTELY

Levykkeen laitto levykeasemaan

Avaa levykeaseman suljinvipu eli "ovi" ja työnnä levyke sisään siten, että etiketti menee viimeksi. Käänä sen jälkeen suljinvipua, kunnes se näyttää alaspäin.

Levykkeen poisto

Avaa levykeaseman ovi ja vedä levyke varovasti ulos. Kun se on ulkona, laita se heti takaisin omaan kuoreensa, jotta likaantumisen ja pölyntyymisen vaara vähenee.

LEVYKKEIDEN KIRJOITUSSUOJAUS

Ota yksi niistä pienistä hopeanvärisistä tarroista, joita tulee levykepakauksen mukana, ja peitä sillä levykkeen oikeassa yläkulmassa oleva neliskulmainen kolo. Tällöin levykkeellä olevat tiedot voidaan lukea mutta sille ei voida kirjoittaa mitään. Tämä estää sinua kirjoittamasta arvokaiden ohjelmien ja datojen päälle.

IN USE -MERKKIVALO

Kun levykeasemassasi oleva punainen valo palaa, tarkoittaa se, että levykeasema on käytössä.

ÄLÄ MILLOINKAAN POISTA LEVYKETTÄ ASEMASTA, KUN PUNAINEN IN USE -VALO PALAA. SILLOIN LEVYKKEELLÄ OLEVAT TIEDOT SAATTAVAT TUHOUTUA JA ITSE LEVYKEKIN SAATTAA VAHINGOITTUA KÄYTÖKELVOTTOMAKSI.

LEVYKEASEMAN OVI

Se ei näytä miltään ovelta, mutta oveksi sitä kuitenkin kutsutaan. Kun suljet oven (käännät suljinvivun osoittamaan alaspäin), luku-/kirjoituspää laskeutuu alas koskettamaan levykettä keveästi. Tämän takia oven pitää olla kiinni, jotta levykeasema toimisi.

Jotta toisaalta välttäisit luku-/kirjoituspään ja levykkeen vahingoittumista, oven pitäisi olla aina auki, kun asema ei ole käytössä, koska tällöin luku-/kirjoituspää nousee levykkeeltä ja jatkuvan kosketuksen muodostama vaara vältetään.

LUKU 3

ONGELMIEN VÄLTÄMINEN

- VAKAVAT ASIAT, JOITA VOI SATTUA LEVYKEASEMILLE
- IKÄVÄT ASIAT, JOITA VOI SATTUA LEVYKKEILLE

VAKAVAT ASIAT, JOITA VOI SATTUA LEVYKEASEMILLE

JOS KÄSITTELET NIITÄ KOVAKOURAISESTI

Levykeasemasi on tarkkuusmekaniikkaa. Jos se putoaa tai tärähtää lii-
kaa, luku-/kirjoituspää voi suuntautua väärin. Silloin se alkaa käyttäytyä
aivan hullusti. Ikävä kyllä ainoa tapa todeta se, on kun yrität lukea dataa
myöhemmin ja huomaat sen olevan virheellistä tai osan siitä puuttuvan.

JOS LAITAT NE MONITORISI PÄÄLLE

Se saattaa näyttää ihanteelliselta levykeasemien sijaintipaikalta. Mutta
televisiot ja monitorit muodostavat voimakkaan magneettikentän. Se voi
sotkea datan talletusta ja lukua, joka tehdään myös magneettisesti. Si-
nun pitäisi pitää levykeasemasi vähintään puolen metrin etäisyydellä te-
levisioista ja monitoreista. Samasta syystä sinun pitäisi pitää levykease-
ma kaukana kirjoittimista, jääkaapeista, radioista, stereoista, puhelimis-
ta ja melkein kaikista sähkölaitteista.

IKÄVÄT ASIAT, JOITA VOI SATTUA LEVYKKEILLE

JOS NE LIKAANTUVAT

Levyke on kuin äänilevy. Se on pyöreä neliönmuotoisen suojuksensa si-
sällä, ja se on erikoisesti käsitelty, jotta se pyörii suurella nopeudella.
Lähes 150 kilometriä tunnissa.

Levykeaseman luku-/kirjoituspää on vain muutaman sentin tuhannes-
osan verran pyörivän levykkeen yläpuolella. Siksi jopa aivan pieni roska
voi olla hyvin vaarallinen. Sormenjälki on kuin juoksisi päin tiiliseinää 150
kilometrin tuntivauhdilla. Lika ja pöly eivät tuhoa ainoastaan levykkeellä
olevaa tietoa ja joskus mahdollisesti itse levykettä, vaan se voi vahingoit-
taa levykeaseman herkkää luku-/kirjoituspäätä.

JOS NE KUUMENEVAT

Jos laitat levykkeet kuumaan autoon tai ikkunalle, johon aurinko porot-
taa, ne vääntyvät ja sulavat. Silloin olet menettänyt sekä levykkeet että
levykkeillä olleet tiedot.

JOS KIRJOITAT NIILLE

Jos kirjoitat levykkeille etikettejä, käytä aina huopakynää. Parasta on, jos voit kirjoittaa etiketin ensin ja sen jälkeen liimaat sen. Jos se ei ole mahdollista, kirjoita todella keveästi. Muuten tuhoat alla olevan levykkeen magneettipinnan.

JOS NE OVAT LÄHELLÄ MAGNEETTIKENTTÄÄ

Kaikenlaiset sähkömoottorit sekä useimmat sähkölaitteet muodostavat magneettikentän, joka voi tuhota täysin levykkeellä olevat tiedot.

LUKU 4

NEUVOJA, JOILLA SÄÄSTÄT AIKAA JA RAHAA

- LEVYKKEEN MOLEMMAN PUOLEN KÄYTTÄMINEN
- VARMUUSKOPIO KAIKESTA

LEVYKKEEN MOLEMMAN PUOLEN KÄYTTÄMINEN

Hyvin kalliissa henkilökohtaisissa tietokonejärjestelmissä voit käyttää levykeasemia, jotka lukevat ja kirjoittavat levykkeen molemmille puolille. Sen takia on olemassa kaksipuolisia (double-sided) levykkeitä. Mutta tällä levykeasemalla, joka sinulla on, voit käyttää levykkeiden molempia puolia ja vähentää levykekulusi puoleen.

MITEN TEET SEN

Kuten varmaan olet huomannut, on levykkeen suojakotelon oikeassa reunassa pieni neliönmuotoinen kolo. Jotta voit käyttää levykkeen molempia puolia, sinun pitää leikata vastaavanlainen kolo levykkeen suojakotelon reunaan. Se kertoo luku-/kirjoituspäälle, että levykettä voi käyttää tietojen tallettamiseen. Jos et leikkaa koloa, luku-/kirjoituspää olettaa, että levyke on kirjoitussuojattu eikä kirjoita mitään levykkeelle.

Älä pelkää, että vioitat varsinaista levykettä. Se on pienempi kuin suojakotelo eikä ole lähelläkään leikattavaa koloa.

YKSIPUOLISET LEVYKKEET - KAKSIPUOLISET LEVYKKEET

Yksipuoliset (single-sided) levykkeet ovat halvempia kuin kaksipuoliset (double-sided) levykkeet, mutta on vaarallista käyttää yksipuolisen levykkeen molempia puolia. Levykevalmistajat tekevät usein levykkeistä kaksipuolisia, mutta ne, joissa toinen puoli havaitaan vialliseksi, merkitään yksipuolisiksi.

Jos kuitenkin päädyt yksipuolisiin levykkeisiin, koet mielenkiintoisia yllätyksiä. Yksikään niistä ei ole mukava.

Paras ratkaisu on käyttää kaksipuolisia levykkeitä, sillä niiden molemmat puolet on tarkoitettu käytettäväksi. Hinta on suurempi, mutta vaara vähäisempi.

VARMUUSKOPIO KAIKESTA

Harvat aloittelijat tuntevat tarvetta ottaa levykopioita. Huolimatta kaikista varoituksista he lyövät laimin kopioinnin.

Käännyttämiseen ei tarvita muuta kuin se, että menettää kerran suuren määrän korvaamatonta dataa. Kauhea hetki, jolloin huomaat monen kuukauden kovan työn menneen hukkaan. Silloin ymmärrät varmuuskopioinnin hyödyn.

Yleensä et aiemmin. Ei vaikka kuinka muut vakuuttavat sinulle sen tarpeellisuutta. Joten tuskin on apua siitäkään tiedosta, että parhaimpienkin levykkeiden kestoikä on vain 40 tuntia. Huomaat sen itsekin tarpeeksi pian.

LUKU **5**

JÄRJESTELMÄN AUTOMAATTINEN KÄYNNISTÄMINEN

JÄRJESTELMÄN AUTOMAATTINEN KÄYNNISTÄMINEN

Toisin kuin useimmat tietokoneet, jotka vaativat käyttäjältään hankalia käynnistämistoimenpiteitä, jotta tietokone olisi valmis ottamaan varsinaisia komentoja vastaan, Managerisi tekee tämän kaiken puolestasi.

Sinun tarvitsee vain

1. Asettaa levykeaseman ohjainkortti paikoilleen.
2. Kytkeä virta.

**MANAGER-DOS ON AINA PUOLELLASI
EI OLE PELKOJA JÄRJESTELMÄN DOSIN VIOITTAMISESTA**

Managerin DOS on ROM-muistissa (Read Only Memory, lukumuisti, johon ei voi kirjoittaa), mikä tarkoittaa, että et voi tuhota sitä RESET-, UNSAVE- tai vastaavilla komennoilla. Se on paikalla jatkuvasti kuin luettelointiapulainen kuunnellen talletuskomentojasi ja totellen niitä tunnollisesti.

LUKU 6

KOMENNOT, JOITA KÄYTÄT ENITEN

- FORMAT
- DIR
- LOAD
- RUN
- SAVE

- TOISEN LEVYKEASEMAN AKTIVOINTI

Saattaa olla, että et käytä näitä komentoja eniten. Useimmat kyllä käyttävät. Käytit niitä tai et, sinun pitää opetella ne kuitenkin, jotta voit alkaa.

FORMAT

MITÄ SE TEKEE?

FORMAT-komento käskee levykeasemaa, jotta se tekee uusista levykkeistä sellaisia, että niiltä voi lukea ja niille voi tallettaa.

Uudet levykkeet ovat täysin tyhjiä. Kun tietokone haluaa käyttää uutta levykettä, sen on ensin luotava levykkeelle oma erityinen tiedontalletustyyli.

Tapa, jolla tietokone tekee tämän luomisen, on FORMAT-komento.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Tyhjä levyke levykeasemassa, jonka ovi on kiinni.

MITEN KIRJOITAT SEN?

FORMAT

MITÄ TAPAHTUU?

1. Levykeaseman IN USE-valo syttyy.
2. Levykeasemasi työskentelee levykkeen kimpussa minuutin verran.
3. Toimitus päättyy ja tietokoneesi on valmis ottamaan vastaan uusia komentoja.

Asemassa oleva levyke on nyt formatoitu ja se toimii kaikilla Manager-DOS:in komennoilla.

FORMAT TUHOAA KAIKEN, JOTEN OLE VAROVAINEN

Jos levykkeellä on jotakin ennen FORMAT-komennon suorittamista, voit olla varma yhdestä asiasta. Se ei ole enää siellä, kun formatointi on suoritettu. Älä siis formatoi mitään levykettä, ennenkuin olet varma siitä, että sillä ei ole mitään arvokasta.

DIR

MITÄ SE TEKEE?

DIR tarkoittaa sisällysluettelo (DIRECTORY). Se kertoo sinulle kaikkien levykkeellä olevien tiedostojen nimet.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Tietoa sisältävä levyke levykeasemassa.

MITEN KIRJOITAT SEN?

DIR

MITÄ TAPAHTUU?

Levykeaseman IN USE-valo syttyy. Kuluu hetkinen ja sitten kuvaruudulle tulostuu luettelo kaikista levykkeellä olevista tiedostoista.

LOAD

MITÄ SE TEKEE?

LOAD-komennon avulla voit ladata BASIC-ohjelman levykkeeltä tietokoneen muistiin.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Levykeasemassa levyke, jolla on BASIC-ohjelma.
3. Levykeaseman ovi kiinni.

MITEN KIRJOITAT SEN?

LOAD TIEDOSTONIMI

TIEDOSTONIMI on sen yksittäisen tiedoston nimi, jonka haluat ladata. Jos kirjoitat vain LOAD, tietokone yrittää ladata ohjelman kasettinauhurilta. Jos kasettinauhuria ei ole liitettynä, sinun on painettava RESET-näppäintä.

MITÄ TAPAHTUU?

Levykeasemasi IN USE-valo syttyy. Kuluu taas hetkinen jonka jälkeen valo sammuu. Kursori vilkkuu jälleen kuvaruudulla, mikä tarkoittaa sitä, että kyseinen tiedosto on nyt ladattu tietokoneeseen.

JOS TIEDOSTO EI OLE BASICIÄ

Se ei lataannu. Saat ainoastaan kuvaruudulle virheilmoitustekstin, joka kertoo, että tiedostotyyppi on virheellinen (TYPE FILE MISMATCH).

RUN

MITÄ SE TEKEE?

RUN (TIEDOSTONIMI) -komento käskee tietokonetta lataamaan ohjelman levykkeeltä ja sen jälkeen suorittamaan se.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Levykeasemassa olevalla levykkeellä BASIC-ohjelma.

MITEN KIRJOITAT SEN?

RUN TIEDOSTONIMI

MITÄ TAPAHTUU?

Levykeaseman punainen IN USE-valo syttyy. Kuluu hetkinen, kun asema löytää ja lataa halutun tiedoston. Sen jälkeen tietokone suorittaa kyseisen ohjelman.

Olettaen tietenkin, että se on BASIC-ohjelma. Jos se ei ole BASIC-ohjelma, saat virheilmoituksen, joka kertoo virheellisestä tiedostotyyppistä (FILE TYPE MISMATCH) — joka itseasiassa tarkoittaa "Et voi puijata minua. Tämä ei ole BASIC-ohjelma."

Jos kirjoitat RUN ilman tiedostonimeä, tietokone alkaa heti suorittamaan sillä hetkellä muistissa olevaa BASIC-ohjelmaa.

SAVE

MITÄ SE TEKEE?

SAVE-komento tallettaa tietokoneen muistissa olevan BASIC-ohjelman levykkeelle.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Formatoitu levyke levykeasemassa.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. BASIC-ohjelma tietokoneen muistissa.

MITEN KIRJOITAT SEN?

SAVE TIEDOSTONIMI

MITÄ TAPAHTUU?

Kuvaruudulla ei näy vilkkuvaa kursoria. Levykeaseman punainen IN USE-valo syttyy. Valo sammuu. Vilkkuva kursori ilmestyy kuvaruudulle.

Jos yrität tallettaa tiedoston, joka ei ole BASICiä, saat tutun virheilmoituksen FILE TYPE MISMATCH.

Jos kirjoitat SAVE ilman tiedostonimeä, tietokone yrittää tallettaa ohjelman kasettinauhurille.

TOISEN LEVYKEASEMAN AKTIVOINTI

Jos haluat käyttää toista levykeasemaa, kun olet liittänyt sen (katso sivulta 6), voit aktivoida toisen levykeaseman kirjoittamalla ",D2" minkä tahansa komennon jälkeen. Esimerkiksi DIR, D2. Toinen levykeasema on aktiivinen siihen asti, kunnes kirjoitat ",D1" jonkin komennon perään.

LUKU 7

KOMENNOT, JOITA TARVITSET SILLOIN TÄLLÖIN

- RENAME
- UNSAVE
- PROTECT
- UNPROTECT

MIKSI VAIN SILLOIN TÄLLÖIN?

Nämä komennot ovat lähinnä järjestyksenpitoa varten. Niiden avulla voit siivota levykkeellä olevaa tiedostokirjastoasi ja hyödyntää parhaalla tavalla levykettäsi. Kun sinulla on levykkeellä niin monta tiedostoa, että järjestely kannattaa. Ja sitä sinä tuskin teet kovin usein.

RENAME

MITÄ SE TEKEE?

Sen avulla voit muuttaa levykkeellä olevan tiedoston nimen toiseksi.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Tietoa sisältävä levyke levykeasemassa.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Tiedoston nimi, jonka haluat muuttaa.

DOS:IN TIEDOSTONIMIEN SÄÄNNÖT

1. Pituus korkeintaan 30 merkkiä, koska tietokone tunnistaa vain 30 ensimmäistä merkkiä.
2. Ei voi sisältää pilkkuja.
3. Ylläolevat rajoitukset huomioonottaen voit käyttää mitä tahansa kirjainta, numeroa ja välimerkkiä.

MITEN KIRJOITAT SEN?

RENAME VANHA NIMI, UUSI NIMI

Älä unohda komennossa olevaa pilkkua!

MITÄ TAPAHTUU?

Vilkkuva kursori katoaa kuvaruudulta. Levykeaseman punainen IN USE-valo syttyy. Levykeasemasta kuuluu hiljainen, tuskin korvinkuultava suhina. Hetken kuluttua valo sammuu. Kursori ilmestyy näkyviin.

Tarkistaaksesi asia kirjoita

DIR

Näet heti, onko muutos tapahtunut oikein.

MITÄ SINUN ON VAROTTAVA?

Ole tarkkana, jos annat levykkeellä oleville kahdelle tiedostolle saman nimen. Ne yhdistyvät kauniisti, mutta voit lukea vain toisen tiedoston tietoja. Etkä tiedä kumman.

UNSAVE

MITÄ SE TEKEE?

UNSAVE-komento poistaa täydellisesti määrätyn tiedoston levykkeeltä.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Tietoa sisältävä levyke levykeasemassa.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Tiedoston nimi, jonka haluat poistaa.

MITEN KIRJOITAT SEN?

UNSAVE TIEDOSTONIMI

MITÄ TAPAHTUU?

Kursori häviää kuvaruudulta. Levykeaseman punainen IN USE-valo syttyy. Kuulet tavanomaisen heikon suhinan. Hetken kuluttua valo sammuu ja kursori ilmestyy näkyviin.

Tiedosto, jonka nimi on TIEDOSTONIMI, häviää täydellisesti levykkeeltä.

PROTECT

MITÄ SE TEKEE?

Kuten kirjoitussuojaustarra levykkeen suojakotelossa estää kirjoittamisen ja tuhoamisen koskien koko levykettä, PROTECT-komento kertoo tietokoneelle, että määrättyä levykkeellä olevaa tiedostoa on suojeltava tuhoamiselta ja muuttamiselta.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Tietoa sisältävä levyke levykeasemassa.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Tiedoston nimi, jonka haluat suojata.

MITEN KIRJOITAT SEN?

PROTECT TIEDOSTONIMI

MITÄ TAPAHTUU?

Vilkkuva kursori häviää kuvaruudulta. Levykeaseman punainen IN USE-valo syttyy, kuluu hetki ja valo sammuu. Vilkkuva kursori ilmestyy kuvaruudulle.

Tiedosto, jonka nimi on TIEDOSTONIMI, on nyt suojattu.

Et voi käyttää komentoja RENAME TIEDOSTONIMI, UNSAVE TIEDOSTONIMI eikä SAVE TIEDOSTONIMI suojatulle tiedostolle. Jos yrität, saat virheilmoituksen FILE PROTECTED (tiedosto suojattu).

MISTÄ TIEDÄT, ETTÄ TIEDOSTO ON SUOJATTU?

Kun katsot levykkeen tiedostoluetteloä DIR-komennon avulla, kaikkien suojattujen tiedostojen edessä näkyy "*".

UNPROTECT

MITÄ SE TEKEE?

UNPROTECT-komento poistaa yksittäisen tiedoston suojauksen.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Levykeasemassa levyke, jolla on suojattu tiedosto.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Suojatun tiedoston nimi.

MITEN KIRJOITAT SEN?

UNPROTECT TIEDOSTONIMI

MITÄ TAPAHTUU?

Vilkkuva kursori katoaa kuvaruudulta. Levykeaseman punainen IN USE-valo syttyy. Kuluu pikku hetki ja valo sammuu. Vilkkuva kursori ilmestyy jälleen näkyviin.

TIEDOSTONIMI ei ole enää suojattu, ja sitä voi käyttää UNSAVE-, RENAME- ja SAVE-komennoissa.

LUKU 8

HARVOIN TARVITTAVAT KOMENNOT

- MSAVE
- MLOAD
- MRUN

MIKSI HARVOIN?

Nämä komennot ovat konekielisiä ohjelmia varten. Mutta eivät mitä tahansa konekielisiä ohjelmia varten. Vain niille, jotka kirjoitat itse. Et voi käyttää näitä kolmea komentoa muihin. Jollet sattumalta tiedä muistin alkuosoitetta ja ohjelman pituutta tavuina.

MSAVE

MITÄ SE TEKEE?

MSAVE-komento käskää tietokonetta tallettamaan yhden binääriohjelman tietokoneen muistista levykkeelle.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Formatoitu levyke levykeasemassa.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Talletettavan ohjelman nimi.
5. Muistin alkuosoite.
6. Ohjelman pituus tavuina.

MITEN KIRJOITAT SEN?

MSAVE (TIEDOSTONIMI), A\$XXXX, L\$XXXX

Voit ilmoittaa osoitteen ja pituuden joko desimaali- tai heksadesimaalilukuna. Voit jopa käyttää niitä molempia samassa MSAVE-komennossa siten, että toinen luku on desimaalinen ja toinen heksadesimaalinen. Muista kuitenkin, että heksadesimaalisen luvun edessä pitää olla \$-merkki, joten A:sta ja L:stä tulee A\$ ja L\$.

MITÄ TAPAHTUU?

Viilkuva kursori katoaa kuvaruudulta. Levykeasemasi punainen IN USE-valo syttyy. Kuluu taas hetki, kuten tavallista. Sitten valo sammuu ja kursori ilmestyy näkyviin.

Binääriohjelma TIEDOSTONIMI on talletettu levykkeelle.

MLOAD

MITÄ SE TEKEE?

MLOAD-komento käskee tietokoneen lataamaan konekielisen ohjelman levykkeeltä tietokoneen muistiin.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Levykeasemassa levyke, jolla on konekielinen ohjelma.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Konekielisen ohjelman nimi, jonka haluat ladata.
5. Tiedoston alkuosoite muistissa.

MITEN KIRJOITAT SEN?

MLOAD (TIEDOSTONIMI), A\$XXXX

Osoite voi olla joko desimaaliluku tai heksadesimaaliluku.

Voit kirjoittaa myös MLOAD (TIEDOSTONIMI) ilman osoitetta, jolloin ohjelma tallettuu tietokoneen muistissa samaan paikkaan, josta se talletettiin.

MITÄ TAPAHTUU?

Kursori katoaa. Levykeaseman IN USE-valo syttyy. Kuulet taas tutun heikon suhinan. Sitten valo sammuu ja kursori ilmestyy näkyviin kuvaruudulle.

Konekielinen ohjelma TIEDOSTONIMI on ladattu levykkeeltä tietokoneen muistiin.

MRUN

MITÄ SE TEKEE?

MRUN-komento lataa määrätyn binääriohjelman levykkeeltä tietokoneen muistiin ja suorittaa sen sitten.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Levykeasemassa levyke, jolla on binääriohjelma.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Konekielisen ohjelman nimi, jonka haluat ajaa.
5. Ohjelman alkuosoite muistissa.

MITEN KIRJOITAT SEN?

MRUN (TIEDOSTONIMI), A\$XXXX

Osoite voi olla desimaalinen tai heksadesimaalinen.

Voit kirjoittaa myös MRUN (TIEDOSTONIMI) ilman osoitetta, missä tapauksessa ohjelma tallettuu tietokoneessa samaan muistiosoitteeseen kuin mistä se aiemmin talletettiin levykkeelle.

MITÄ TAPAHTUU?

Kuvaruudulta katoaa vilkkuva kursori. Levykeaseman punainen IN USE-valo syttyy, kuluu hetki ja valo sammuu ja konekielinen ohjelma TIEDOSTONIMI on ladattu tietokoneen muistiin. Tietokone suorittaa tämän jälkeen konekielisen hypyn (JMP) muistiosoitteeseen A ja konekielisen ohjelman TIEDOSTONIMI suoritus alkaa.

VAROITUS

1. Jos konekielinen ohjelma ladataan tietokoneeseen MLOAD- tai MRUN-komennolla eri muistiosoitteeseen kuin mistä se talletettiin, se todennäköisesti ei toimi.
2. Kun konekielinen ohjelma ladataan joko MLOAD- tai MRUN-komennolla, se korvaa automaattisesti osoitteesta A alkavien muistipaikkojen senhetkisen sisällön. Se saattaa vaikka poistaa osan MANAGER-DOSista tai MANAGER-BASICistä, jollet anna osoitetta täsmälleen oikein.

LUKU 9

MANAGER-DOSIN KÄYTTÖ BASIC-OHJELMASSA

MANAGER-DOSIN KÄYTTÖ BASIC-OHJELMASSA

DISK-KOMENTO

MIKÄ SE ON?

Sangen usein on hyödyllistä kyetä suorittamaan MANAGER-DOSin komento BASIC-ohjelmassa. Haluat esimerkiksi tulostavan levykkeen sisällön DIR-komennon avulla. Monet MANAGER-DOSin komennoista voidaan suorittaa BASIC- ohjelmassa. Tämä tapahtuu DISK-komennon avulla.

LUKU 10

DATATIEDOSTOT

- PERÄKKÄISTIEDOSTOT
- SUORASAANTITIEDOSTOT

Et ole ehkä huomannut, että tähän asti käsittelemämme Manager-DOSin komennot ovat käsitelleet vain ohjelmia. Joko BASIC-ohjelmia tai konekielisiä ohjelmia. Joissakin tapauksissa olemme kutsuneet niitä tiedostoiksi, mutta tosiasiaassa olemme puhuneet vain ohjelmista.

Yksi suuri levykejärjestelmän etu verrattuna kasettijärjestelmään on se, että nyt voit luoda tiedostoja, jotka eivät ole ohjelmia, vaan sanoja, tekstiä.

Siinä voit pitää käsillä asiaviitteitä. Voit kirjoittaa runoja. Mutta jos aiot tehdä paljon tätä enemmän, huomaat, että valmis tekstinkäsittelyohjelma on paljon käyttökelpoisempi.

PERÄKKÄISTIEDOSTOT

Peräkkäistiedostot ovat tekstitiedostoja. Kuten nimikin kertoo, tiedot on talletettu peräkkäin ja kun ne kerran on talletettu, ne ovat melkein kuin kiveen hakattu.

Joka tekstitiedoston lopussa on RETURN, mutta peräkkäistiedostoissa RETURN on merkki eikä muuta. Seuraava tekstirivi alkaa välittömästi RETURNin jälkeen, eikä siihen voi lisätä mitään eikä poistaa.

On mahdollista lisätä ja poistaa tietoja peräkkäistiedostoista, mutta se on vaikeaa ja usein hankalampaa kuin saatava hyöty.

MITÄ HYÖTYÄ PERÄKKÄISTIEDOSTOISTA SIIS ON?

Peräkkäistiedostot soveltuvat hyvin talletettaessa viiteaineistoa, joka todennäköisesti ei muutu. Samoin tietoihin kuten kymmenen käskyä, ruotsin epäsäännölliset verbit tai fysiikan kaavat.

Itse asiassa monien ihmisten mielestä peräkkäistiedostot ovat täysin tarpeettomia. Ehkä sinä voit osoittaa heidän olevan väärässä.

SUORASAANTITIEDOSTOT

Suorasaantitiedosto on tietokanta. Se on kuin arkistorumpu. Jokainen kortti on yhtä suuri, mutta voit katsoa haluamasi kortin sisällön tarvitsematta tutkia koko tiedostoa, kunnes haluttu kortti tulee vastaan.

Kun luot suorasaantitiedoston, sinun pitää määritellä tiedoston korttien koko. Näitä tiedoston kortteja kutsutaan tietueiksi. Määrittelet tietueen koon ilmoittamalla niiden pituuden tavuina, kun perustat tiedoston. Kaikkien merkkien pituus on yksi tavu, myös välilyöntien.

Koska tiedoston kaikki tietueet ovat samankokoisia huolimatta niiden sisällöstä (ne voivat olla jopa tyhjiä), suorasaantitiedostot eivät käytä mahdollisimman tehokkaasti levyketilaa. Mutta se, että voit lukea ja muuttaa mitä tahansa osaa tiedostosta hyvin nopeasti, on paljon suurempi etu kuin levyketilan käyttö on heikkoutena.

MITÄ HYÖTYÄ SUORASAANTITIEDOSTOISTA SIIS ON?

Ne ovat loistavia esimerkiksi postituslistoihin ja puhelinluetteloihin.

LUKU 11

DATATIEDOSTOKÄSKYT

- OPEN
- CLOSE
- READ
- WRITE

Nyt kun alat käyttää tiedostoja, jotka eivät ole ohjelmia, huomaat, että useimmat näistä datatiedostokäskyistä eivät toimi, jollei niitä käytetä ohjelmasta käsin.

OPEN

MITÄ SE TEKEE?

OPEN-käskyn avulla voit perustaa tai lukea datatiedostoja. Sekä peräkkäis- että suorasaantitiedostoja.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Formatoitu levyke levykeasemassa, jos perustat tiedoston. Jos haluat lukea dataa, tarvitset levykkeen, jolla on datatiedosto.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Tiedoston nimi, jonka haluat perustaa/jota haluat lukea (sekä suorasaantitiedoston ollessa kyseessä, tietueen pituuden tavuina).

MITEN KIRJOITAT SEN?

Peräkkäistiedosto:

10 DISK "OPEN TIEDOSTONIMI"

Suorasaantitiedosto:

10 DISK "OPEN TIEDOSTONIMI, L\$XXXX"

jossa L:n jälkeen pitää olla tietueen pituus tavuina.

Huomaa rivinumero, sillä OPEN-käskyä voi käyttää vain BASIC-ohjelmassa. Jos kirjoitat sen ilman rivinumeron, saat virheilmoituksen NOT DIRECT COMMAND, joka tarkoittaa, että käskyä ei voi käyttää komentotaululla.

Huomaa myös DISK-käsky, jota pitää käyttää käytettäessä DOS-komentoa ohjelmassa.

MITÄ TAPAHTUU?

1. 595 tavun suuruinen muistipuskuri varataan TIEDOSTONIMELLE.
2. Järjestelmä valmistautuu lukemaan/kirjoittamaan tiedoston ensimmäisen tietueen.
3. Jos levykkeellä ei ole TIEDOSTONIMEÄ, se luodaan.

CLOSE

MITÄ SE TEKEE?

CLOSE-komento siirtää kaiken tulostetun tekstin levykkeelle tiedostoon TIEDOSTONIMI (olettaen, että kirjoitat tiedostoon). Se myös poistaa 595 tavun muistipuskurin, joka luotiin, kun TIEDOSTONIMI avattiin OPEN-käskyllä.

HUOM! Jokainen avattu tiedosto pitää sulkea. Muuten tiedoston tiedot saatetaan menettää.

KÄYTTÄÄKSESI SITÄ SINULLA ON OLTAVA

1. Levykeasema liitettynä tietokoneeseen.
2. Levykeasemassa formatoitu levyke, jolle kirjoitat.
3. Levykeaseman ovi kiinni.
4. Tiedoston nimi, jonka haluat sulkea.

MITEN KIRJOITAT SEN?

CLOSE TIEDOSTONIMI

Tätä muotoa käytetään sekä peräkkäis- että suorasaantitiedostoille. Kommentoa voidaan käyttää suoraan komentotasolla.

10 DISK "CLOSE TIEDOSTONIMI"

Tätä muotoa käytetään BASIC-ohjelmassa.

WRITE

MITÄ SE TEKEE?

WRITE-käsky tekee samaa työtä kuin SAVE-komento, sillä kun ohjelman suorituksessa törmätään WRITE-käskyyn, sen sijaan että PRINT-lauseessa olevat datat tulostettaisiin kuvaruudulle, siirretään ne levykkeelle TIEDOSTONIMI-tiedostoon, joka on avattu OPEN- käskyllä. WRITE-käskyä ei voi käyttää, jollei ohjelmassa sitä ennen ole suoritettu OPEN- käskyä.

MITEN KIRJOITAT SEN?

Peräkkäistiedostot:

20 DISK "WRITE TIEDOSTONIMI, B\$XXXX"

Suorasaantitiedostot:

20 DISK "WRITE TIEDOSTONIMI, R\$XXXX, B\$XXXX"

R\$XXXX-lausekkeessa R:n jälkeen annetaan tietueen numero. Jokaisessa suorasaantitiedostossa tietueilla on oma numeronsa.

B\$XXXX-lausekkeessa B:tä seuraa tietueen merkkien (tavujen) lukumäärä. Saat tämän luvun laskemalla tiedostossa olevien merkkien määrän. Kirjoittaminen alkaa antamastasi tavusta eteenpäin.

READ

MITÄ SE TEKEE?

READ-käsky toimii lähes samoin kuin LOAD. Heti kun tietokone kohtaa READ- käskyn BASIC-ohjelmassa, kaikki INPUT- ja GET-lauseet lukevat datan levykkeellä olevasta tiedostosta eikä näppäimistöltä.

Peräkkäistiedostot:

READ-käskyn jälkeen olevan INPUT-lauseen johdosta merkit luetaan tiedostosta rivi kerrallaan. Yksi rivi on merkkijono, jonka pituus on 1 - 32767 merkkiä, ja jota seuraa RETURN.

Suorasaantitiedostot:

Sama juttu, paitsi että jokainen tekstirivi luetaan määrätystä tietueesta eikä koko tiedostosta.

MITEN KIRJOITAT SEN?

Peräkkäistiedostot:

20 DISK "READ TIEDOSTONIMI, B\$XXXX"

jossa B\$XXXX on tavunumero, josta haluat alkaa.

Suorasaantitiedostot:

20 DISK "READ TIEDOSTONIMI, R\$XXXX, B\$XXXX"

jossa R\$XXXX on tietuenumero ja B\$XXXX tavunumero.

LUKU 12

MUISTETTAVAA MANAGER-DOSIN KOMENNOISTA

MUISTETTAVAA MANAGER-DOSIN KOMENNOISTA

Seuraavat komennot toimivat vain BASIC-ohjelmien ollessa kyseessä

1. LOAD
2. RUN
3. SAVE

Seuraavat käskyt toimivat vain datatiedostojen ollessa kyseessä

1. OPEN
2. CLOSE
3. READ
4. WRITE

Seuraavat toimivat molemmille

1. FORMAT
2. PROTECT
3. UNPROTECT
4. RENAME
5. DIR
6. UNSAVE

Seuraavat toimivat vain binääriohjelmien kanssa

1. MLOAD
2. MRUN
3. MSAVE

Seuraavat käskyt toimivat vain BASIC-ohjelmasta käsin

1. OPEN
2. READ
3. WRITE

Seuraavat käskyt toimivat sekä BASIC-ohjelmassa että komentotasolla

1. CLOSE

LUKU 13

LUETTELO MANAGER-DOSIN KOMENNOISTA

LUETTELO MANAGER-DOSIN KOMENNOISTA

MLOAD:	Lataa konekielisen ohjelman tietokoneen muistiin	33
MRUN:	Lataa konekielisen ohjelman levykkeeltä ja ajaa sen	34
MSAVE:	Tallettaa muistisegmentin, esimerkiksi konekielisen ohjelman, levykkeelle	32
CLOSE:	Sulkee avatun tiedoston	45
DIR:	Näyttää, mitä levykkeelle on talletettu, paljonko siellä on tilaa sekä tiedostojen tilan	21
FORMAT:	Valmistaa levykkeen, jotta sille voi tallettaa tiedostoja, alustamalla hakemiston, tiedoston tilavaraustaulukon, systeemin lataajan sekä levyn käyttöjärjestelmän	20
UNSAVE:	Tuhoaa levykkeellä olevan tiedoston	27
LOAD:	Lataa ohjelman levykkeeltä tietokoneen muistiin	22
RENAME:	Muuttaa levykkeellä olevan tiedoston nimen	26
OPEN:	Varaa muistipuskurin datatiedostoa varten sekä valmistaa järjestelmää lukemaan tai kirjoittamaan tiedostoa sen alusta	44
PROTECT:	Suojaa ohjelman niin, että sitä ei voi tuhota UNSAVE-komennolla	28
READ:	Muuttaa INPUT- ja GET-lauseiden lukutoiminnon tapahtuvaksi levykkeeltä näppäimistön sijasta	47
RUN:	Lataa ohjelman levykkeeltä ja ajaa sen	23

SAVE:	Tallettaa ohjelman levykkeelle	24
UNPROTECT:	Poistaa ohjelman suojauksen	29
WRITE:	Muuttaa PRINT-käskyn tulostuksen tapahtuvaksi levyke- tiedostoon kuvaruudun sijasta	46

SALORA

Salorankatu 5—7 24100 SALO 10
Myynti: Informaatiojärjestelmät, puh. 924-6151

SALORA

Salorankatu 5-7 24100 SALO 10
Myynti: Informaatiojärjestelmät, puh. 924-6151

ZB9472